

Reflectie

Student: Friso Liesker, HTH Amsterdam 2018/2019

Datum: Augustus 2019

Ervaringsdeskundigheid En de kans op betaald werk

Hoe staat het met de arbeidskansen voor ervaringsdeskundigen? Ik kwam op dit onderwerp omdat het UWV vorig jaar - toen ik de opleiding bij Howie the Harp zou starten – die niet wilde financieren. Onder meer omdat er geen honderd procent baangarantie werd geboden. Dat criterium is wat het is maar het zegt in zichzelf *niets* over de arbeidskansen. En die zijn heel gunstig want de overheid als zodanig gelooft juist *heel erg* in ervaringsdeskundigheid. Niet voor niets opende staatssecretaris Paul Blokhuis dit jaar de Herstelwerkplaats in Almaar. Een schetsje in vogelvlucht.¹

Hoe mooi dat Howie voor het studiejaar 2018/2019 een baangarantie af kon geven! Met dank aan HVO-Querido en Het Leger des Heils; beide instanties stonden garant voor vijf werkplekken, tien in totaal dus. Het klasje waarin gestart ben telde (en telt) ongeveer 17 mensen, dus dat is theoretisch gesproken een baangarantie voor meer dan de helft van de studenten. Er even van uitgaand dat er genoeg geschikte kandidaten tussen zouden zitten.²

Op zich fantastisch en vertrouwenwekkend! Want zo'n garantie zegt in feite één ding: wij van Howie en onze "sponsors" geloven in de opleiding en in de arbeidskansen. Het klimaat is gunstig. Dus studenten in spé: schrijf je in want de kans op een baan is zeer groot. Maar honderd procent? Nee. Zou het dat moeten zijn? Dat zou mooi zijn maar dat is niet erg reëel. Tijdens zo'n studiejaar vallen er altijd mensen af, en sommigen zien de opleiding als opstapje naar een vervolgstudie.

Hoe veelbelovend ook, het UWV kon er weinig mee. Een baangarantie is alleen een baangarantie als die *100 procent* is, zo was het uitgangspunt. Daar had het UWV in al zijn rechtlijnigheid en binaire onbuigzaamheid, puur [volgens Bartjens](#), natuurlijk een onbetwistbaar punt.

Verzekeraar of casino?

Het punt is natuurlijk: we zien niet wat we niet zien. Als je door een sleutelgat kijkt, en je ziet een stuk of wat gedekte tafeltjes, sommige bezet, andere niet, zie je dan de hele kamer? Nee natuurlijk. Deze discussie is er dus ergens natuurlijk één van: is het glas half vol of half leeg? Wat dat aangaat denk ik dat er meer dan voldoende redenen zijn om aan te nemen dat het glas half vol is. "HVO" en "Het Leger" zijn immers niet de enige spelers in Noord-Holland die ervaringsdeskundigen in dienst hebben.

¹ In dit stuk schrijf ik over het [UWV als persoon](#); Het gaat hier dus niet over personen, want die voeren enkel het beleid uit.

² Wat dat aangaat, de selectie is streng; van de x kandidaten die zich in 2018 voor de opleiding inschreven, werden er uiteindelijk 17 geselecteerd. Voor dit jaar was dat niet anders.

Iemand die ik hierover sprak en die vaker met deze materie te maken heeft, zei dat zijn ervaring is dat het UWV zich opstelt als een verzekeraar die alleen risico's wil verzekeren zonder risico. Een spel zonder nieten. Als een dobbelsteen met op alle zes vlakjes even zoveel ogen.

Ik vond dat een interessante vergelijking; echte verzekeraars bestaán immers juist van risico; gecalculeerd risico. Kansberekening. Ik snap heel goed dat het UWV niet mag "gokken" met publiek geld maar ik denk wel dat er tussen de polen verzekeraar <---> casino, genoeg ruimte zit, of zou moeten zitten, om te onderzoeken in hoeverre de kost soms ook voor de baat uit kan gaan.³

"Inzet ervaringsdeskundigen sociaal werk in opmars"

Op zoek naar de arbeidskansen voor de ervaringsdeskundige kwam ik genoeg info tegen die aantoont dat er een toenemende behoefte is aan ervaringsdeskundigen, en dat het dus zonder meer een beroep met potentie is. Ik vond onder meer [dit onderzoek van Movisie](#) uit 2018. Ik las daar: Uit een peiling van Movisie onder lidorganisaties van Sociaal Werk Nederland blijkt dat ongeveer de helft van hen ervaringsdeskundigen inzet en dertien procent overweegt om dat te doen.⁴

Dit jaar, in 2019, deed Movisie opnieuw een onderzoek dat dat bevestigde: [Inzet ervaringsdeskundigen sociaal werk in opmars](#).

Op de site [Youchooz](#) las ik onder meer dit over ervaringsdeskundigheid: "**Beroep in opkomst** - Langzaam maar zeker gaan er meer (betaalde) ervaringsdeskundigen in de GGZ werken. Daarmee is het een beroep in opkomst. Je kunt werken in een instelling of in de ambulante zorg. In dat laatste geval geef je hulp aan psychiatrisch patiënten die zelfstandig wonen."

"De inzet van ervaringsdeskundigen en vrijwilligers wordt bevorderd"

Ook andere berichtgeving toonde aan dat de vraag naar ervaringsdeskundigen in de lift zit. Zo is er bij "de GGZ", mede als gevolg van de beperkte behandelcapaciteit, een grote vraag naar ervaringsdeskundigen.⁵ Het is dan ook geen toeval dat het stimuleren van professionele ervaringsdeskundigheid hoog op de agenda staat van de huidige minister van VWS. Kamerstuk 25424 nr. 428, dat op 24 oktober 2018 werd gepubliceerd, gaat daarover. Dat is een [Brief van de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport](#)⁶, waarin o.a. te lezen valt:

(...) In dit [Bestuurlijk akkoord](#)⁷ wordt onder andere geconstateerd dat de bestaande (behandel)capaciteit in de ggz beter in gezet kan worden om bij te dragen aan het oplossen van tekorten en crisisdiensten en het terugdringen van te lange wachttijden.

(...) Partijen verzoeken de NZa in 2019 een bekostigingsexperiment uit te voeren dat ondersteunend is aan de invoering van een nieuwe prestatiestructuur en waarin de beroepen die het meest bijdragen aan het verkorten van de wachttijden declarabel worden. In ieder geval gaat het dan om ervaringsdeskundig medewerkers, HBO-psychologen en de geregistreerde psychodiagnostisch medewerkers.

(...) In de [Meerjarenovereenkomst Forensische Zorg 2018–2021](#) is de volgende passage opgenomen:

³ Er zou dus een element van ondernemerschap bij het UWV moeten worden geïntroduceerd: risico nemen mag, binnen grenzen. Zie daarvoor ook het gesprek dat ik had met [Edo Paardekooper](#).

⁴ In het [Beroepscompetentieprofiel Ervaringsdeskundigheid](#) valt op p. 11 te lezen in welke settings de gediplomeerde Ervaringsdeskundige onder meer aan de slag kan.

⁵ Ik zelf werk bijvoorbeeld inmiddels bij GGZ-Noord-Holland-Noord, waar een grote behoefte was en is aan ervaringsdeskundigen. Ik ben aangenomen nog voordat ik mijn diploma had. Ik heb een collega in Alkmaar die ook "Howie" heeft gedaan, in Rotterdam.

⁶ Staatssecretaris Paul Blokhuis dus.

⁷ Bestuurlijk akkoord geestelijke gezondheidszorg (GGZ) 2019 t/m 2022

«De inzet van ervaringsdeskundigen en vrijwilligers wordt bevorderd. Dit gebeurt onder andere door het mogelijk maken van het registreren van een niet-BIG consult door ervaringsdeskundigen in de aanpassing van het bekostigingsmodel.»

Ook de UWV-top ziet het belang

Niet alleen de politiek onderkent de toenemende behoefte aan de inzet van ervaringsdeskundigen en dito bereidheid om dat te faciliteren. Ook Fred Paling, voorzitter Raad van Bestuur van het UWV, onderschrijft dat. Op 24 mei van dit jaar zelfs *letterlijk*, toen hij, samen met negen andere partijen het [convenant Samen werken aan wat werkt! Naar duurzaam werk voor mensen met een psychische kwetsbaarheid](#) ondertekende.

Onder het kopje “WAT GAAN WE DOEN?” wordt daarin op pag. 4 o.a. iets gezegd over de toenemende relevantie van ervaringsdeskundigheid:⁸ “Vaak speelt er problematiek op verschillende leefgebieden bij mensen met een psychische kwetsbaarheid. Het gaat dan om psychische en lichamelijke gezondheid, werk, wonen, sociale relaties en financiën. (...) Een goede samenwerking tussen ondersteunende partijen uit zorg en werk & inkomen en werkgevers is daarom van groot belang. Hierbij is ook in toenemende mate aandacht voor de inzet van *ervaringsdeskundigen*.”

Op pag. 5 van het door Paling ondertekende convenant staat bij de opsomming van vastgestelde speerpunten: *Voor alle speerpunten geldt, dat bekeken wordt op welke wijze ervaringsdeskundigheid kan worden ingezet.*⁹

Gapend gat tussen top en werkvloer

Blokhuis maakte zijn geloof in ervaringsdeskundigheid waar toen hij op 26 maart van dit jaar [de Herstelwerkplaats in Almaar opende](#); opmerkelijk genoeg in *dezelfde gemeente* als waar “mijn” UWV is gevestigd - dat gezien de weigering om te investeren in mijn opleiding klaarblijkelijk weinig geloof heeft in de toenemende maatschappelijke vraag naar ervaringsdeskundigen. Waardoor er ook geen bereidheid is om te investeren in een opleiding voor dat vak – want te risicovol (geen 100 pct garantie) en dus geen goede investering.¹⁰

Daar lijkt iets te wringen. Want waar [Blokhuis zelfs twittert](#) over het belang van ervaringsdeskundigheid, mag UWV Alkmaar een opleiding van € 5.500,- (officieel) niet vergoeden omdat het max. bedrag aan vergoeding is bepaald op € 5.000,-. En zo onderschrijft de top van het UWV de relevantie van ervaringsdeskundigheid, terwijl de - zeg maar - “werkvloer” geen middelen krijgt om die € 500,- voor de opleidingskosten extra te vergoeden. Tussen top en vloer gaapt dus een gat. Niet voor niets doet Edo Paardekooper dan ook [in dit artikel](#) een suggestie hoe de handelingsruimte van de vloer kan worden vergroot.

Congressen

Ook een signaal dat de markt voor ervaringsdeskundigen groeiende is, blijkt uit het gegeven dat er dit jaar twee congressen zijn gehouden met het thema ervaringsdeskundigheid. Ik heb beide bezocht. Dat is het [RAAK-festival](#) in Zwolle en [De dag van de ervaringsdeskundige](#) in Hengelo.

Maatschappelijke relevantie

En dan *last but not least* is er nog dit [onderzoek](#) naar de maatschappelijke en economische kosten en baten van de opleiding. Eén van de conclusies luidt: “*De opbrengsten van Howie the Harp, de eenjarige opleiding tot ervaringsdeskundige, zijn 6 keer hoger dan de investering*”.

⁸ Al zegt dat inderdaad niet per se iets over de rol van het UWV daar in.

⁹ Interessant in dit verband is het feit dat mede dankzij het Howianen-legioen wordt voorkomen dat mensen die de verbinding met de maatschappelijke realiteit zijn kwijtgeraakt – en dus ook met de arbeidsmarkt – die aansluiting terugvinden of zelfs behouden. En niet zelden blijven ze ook gewoon behouden voor de arbeidsmarkt. In die zin fungeren Howianen als de vooruitgeschoven posten van het UWV in het veld.

NB: UWV Nijmegen heeft vanuit dat besef zelfs twee Howies aangenomen.

¹⁰ Of om even te kijken naar de Herstelwerkplaats in Schagen, waar ik zelf werk: daar is in een jaar tijd het aantal ervaringsdeskundigen verdubbeld van vijf naar tien. En er komen er meer.

Conclusie

De investering in de opleiding tot ervaringsdeskundige van HtH was en is gezien de groeiende vraag naar ervaringsdeskundigen alleszins verdedigbaar en een verantwoorde investering. Zowel de Politiek, GGZ als onderzoekers zien de vraag naar ervaringswerkers stijgen. Het absorptievermogen van de markt is dus groot genoeg voor het aanbod. Er zijn immers veel meer banen dan waarvoor een baangarantie is afgegeven.